

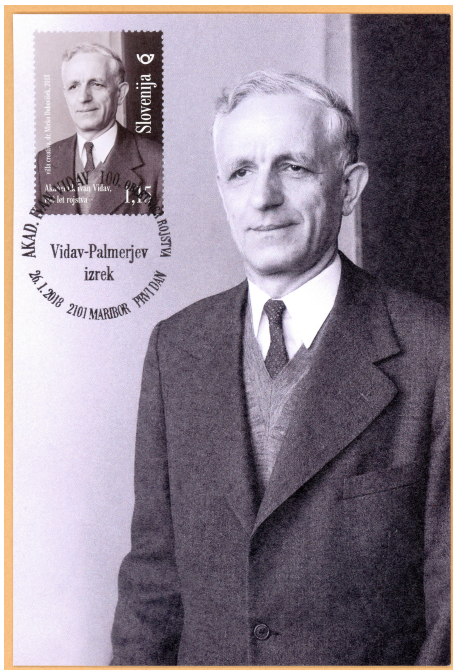
VIDAV, SPIRITUS AGENS SLOVENSKE MATEMATIKE MINULEGA STOLETJA

17. januarja 2018 je minilo sto let od rojstva Ivana Vidava. Ob tej priložnosti je v organizaciji Fakultete za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani in Slovenske akademije znanosti in umetnosti od 26. do 28. januarja 2018 potekalo znanstveno in strokovno srečanje v spomin na akademika, učitelja in človeka, ki je v sebi združeval skromnost in avtoriteto brez primere. Na srečanju, ki je potekalo v prostorih Fakultete za matematiko in fiziko UL, je navzoče najprej nagovoril dekan Fakultete za matematiko in fiziko prof. dr. Anton Ramšak, v imenu SAZU pa akademik prof. dr. Franci Forstnerič. V okviru uvodnih nagovorov je bila velika predavalnica Oddelka za matematiko Fakultete za matematiko in fiziko UL, v kateri so potekale slovesnosti, preimenovana v predavalnico Ivana Vidava.

V prvem plenarnem predavanju z naslovom Ivan Vidav (1918–2015) – Njegova vloga in pomen v slovenski matematiki je prof. dr. Milan Hladnik izjemno celovito in lepo predstavil oris obsežnega in vsestranskega dela Ivana Vidava.

Po krajšem odmoru je v drugem plenarnem predavanju z naslovom Kompleksne kompletne ploskve v kroglu akademik prof. dr. Josip Globevnik, eden izmed Vidavovih doktorandov, na kar se da dostopen in poljuden način predstavil svojo rešitev sicer zapletenega in desetletja odprtega problema s področja Kompleksne analize.

Sledila je predstavitev prof. dr. Josa Vukmana (tudi Vidavovega doktoranda) in prof. dr. Jožeta Nemca (filatelista in doktoranda Vidavovega doktoranda) Vidavove spominske znamke Pošte Slovenije. Za izid Vidavove znamke PS ob njegovi stoletnici rojstva gre največja zasluga prav prof. Vukmanu in prof. Nemcu.

S tem so se osrednje dopoldanske plenarne aktivnosti, ki se jih je udeležilo okrog sto udeležencev, zaključile. Slovesnosti so se udeležili številni Vidavovi doktorandi, predstavniki matematičnih oddelkov, fakultet in univerz ter tudi Vidavova sorodnika.

V popoldanskem času se je nadaljevalo znanstveno srečanje s tremi predavanji: prof. dr. Bojana Magajne Vidav-Palmerjev izrek, prof. dr. Igorja Klepa Vidavova lema o množici omejenih elementov in posledice v realni algebraini geometriji ter prof. dr. Bora Plestenjaka Kleinovi teoremi in večparametrični problemi lastnih vrednosti.

Vzporedno je v popoldanskem času potekalo srečanje za učitelje matematike, na katerem je imel prof. dr. Joso Vukman daljše predavanje z naslovom O Halperinovem problemu.

Nekoliko pozneje pa sta bili v okviru dogodka in Zimske šole matematike in fizike za srednješolce še predavanji prof. dr. Denisa Arčona Kaj je magnetna resonanca? in prof. dr. Mateja Brešarja Kaj počnejo matematiki?

Strokovne aktivnosti so se nadaljevale v soboto s predavanji doc. dr. Boštjana Kuzmana Znamenite matematične konstante in verjetnost, prof. dr. Petra Šemrla Razumevanje nekaterih najpomembnejših izrekov Analize in asistenta dr. Jureta Kališnika Izometrije hiperbolične ravnine za učitelje matematike, ter v soboto in nedeljo s številnimi delavnicami in aktivnostmi za dijake v okviru Zimske šole matematike in fizike za srednješolce.

Več informacij o dogodku je dostopnih na spletnem naslovu uc.fmf.uni-lj.si/vidav/. Ob takem dogodku je z mislijo na »slavljenca« težko ostati ravnodušen. Glede na obseg in opus Vidavovega dela bi si najbrž zaslužil večjo, slovesnejšo in tudi javno bolj odmevno obeležbo. Po drugi strani bi, če bi se vprašali, kaj bi si želel Ivan Vidav, dogodek lahko bil tudi skromnejši. Kot je svoje plenarno predavanje zelo primerno zaključil prof. Hladnik, bi kljub Vidavovi človeški drži, ki jo posebej rek »Non multa, sed multum« (Ne veliko, ampak tisto dobro), zanj lahko rekli »Multa et multum« (Veliko in to dobro).

Najbrž je Vidavovo delo in človeško dostojanstvo težko umestiti v današnji čas tudi zaradi sprememb, ki so se zgodile v minulih sto letih, predvsem pa zaradi težkih preizkušenj in izjemne skromnosti, ki je zaznamovala njegovo osebnost. Vidav je sam zase rekel, da je imel veliko srečo, ker je živel v času, ko je bilo veliko pomanjkanje matematikov in je bil zato vsakdo dober in pač tudi on. Po njegovih besedah najzanimivejših vprašanj (znanosti) niti ni razumel, kaj šele, da bi nanje lahko odgovarjal. Živel je v času, ko je »projekt« pomenil polet na Luno.

Danes je drugače, projekte poznajo že otroci v vrtcu, imamo znanstvene kavarne, matematikov je veliko, primanjkuje služb tudi za odlične. Odličnost

je bližje ambicioznim kot skromnim. Za Vidava je bil človek »ulomek med tistim, kar je in tistim, kar misli, da je«. Po tej formuli je bil Vidav zares velik. A najbrž pomen te formule blede še hitreje kot spomin na Ivana Vidava.

Damjan Kobal

STOLETNICA ROJSTVA PROFESORJA IVANA VIDAVA (1918–2015)

Akademik profesor dr. Ivan Vidav je bil univerzitetni profesor in znanstvenik, ki je v drugi polovici 20. stoletja pomembno vplival na razvoj matematične vede na Slovenskem. Tako na raziskovalnem kot na pedagoškem področju je s svojim delom in zgledom postavil visoke standarde, ki so vodilo in obveza tudi njegovim naslednikom. Bil je hkrati predan učitelj in priljubljen mentor številnim generacijam študentov matematike, večkrat je predaval še nekaterim drugim študijskim skupinam. Njegovo ime so poleg diplomiranih matematikov in fizikov poznali naravoslovci in inženirji različnih tehniških profilov, kot vodilni slovenski matematik svojega časa pa je bil znan tudi drugim slovenskim izobražencem, zlasti v akademskih krogih.

Znanstveno in raziskovalno delo

Vidavovo znanstveno delovanje ima več vrhuncev. Prvega je dosegel že zgodaj v svoji akademski karieri. Maja 1941 je v doktorski disertaciji z naslovom *Kleinovi teoremi v teoriji linearnih diferencialnih enačb*, napisani že v četrtem letniku rednega študija, samostojno rešil problem obstoja Fuchsove linearne diferencialne enačbe drugega reda s petimi singularnimi točkami s predpisanimi eksponenti, katere rešitve omogočajo konstrukcijo enoličnih avtomorfni funkcij. S podobnimi matematičnimi problemi se je nekoč, pred prvo svetovno vojno, ukvarjal in se v svetu uveljavil že njegov učitelj profesor Plemelj. V svojem mladem študentu je tako našel vrednega naslednika in mu odtlej gmotno in strokovno stal ob strani pri prvih korakih v znanost. O svojih nadaljnjih raziskavah v teoriji linearnih diferencialnih enačb je Vidav poročal na mednarodnem kongresu matematikov na Harvardu leta 1950 in s tem opozoril znanstveni svet nase. S klasično matematiko, zlasti s teorijo aproksimacij, se je ukvarjal še v začetku 50. let med svojimi večkratnimi krajšimi študijskimi obiski v Parizu.

Drugi vrhunec se je zgodil, potem ko je sredi 50. let Vidav, tedaj že redni profesor, začel raziskovati funkcionalno analizo, tedaj še mlado in obetavno